

POTŘEBUJEME TMU?

Gn 1,3-5; 1,14

kázání ze soboty 17. 5. 2014 – br. Marek Jonczy

I. Úvod

V pátek večer vstoupí celá Česká republika již po několikáté do noci plné kostelů. Jak jste určitě již zaznamenali, tak také náš sbor se k této noci chce znovu připojit. Já osobně se moc těším a jsem hrdý na to, že se i náš kostel a sbor stal jedním ze 150 pražských kostelů a památek, který se rozhodl otevřít své dveře a představit nejen své prostory, ale především podstatu našeho křesťanství. Je to pro mě vždycky velká a silná zkušenost. Nicméně se vám přiznám, že každým rokem je ve mně menší a menší dušička, jestli v naší zemi, v našem městě, stále trvá alespoň okrajový zájem o náboženskou kulturu. V minulém roce náš kostel navštívilo kolem 350 návštěvníků. Jaká bude návštěvnost letos, se opět obávám odhadovat. Pán Bůh mi však už dvakrát ukázal, že má vše pevně ve svých rukou a že lidi dokáže oslovit a přivést, ať už bude výsledné číslo jakékoliv.

Protože mám možnost naše zapojení už pár dní koordinovat a připravovat, tak mi neušlo, jaké hlavní motto letošní noci bylo organizátory zvoleno. Je to jeden ze známých biblických textů, který je zapsán v knize Genesis, a který zde zazněl i v úvodním čtení. „*Nechť jsou světla na nebeské klenbě, aby oddělovaly den a noc, a budou na znamení časů, dnů a let.*“ Možná i díky četnosti setkávání se s tímto textem na plakátech a pozvánkách jsem byl provokován nad ním trochu meditovat a přemýšlet. Kladl jsem si otázku, jaký význam a obsah by mohlo toto motto mít pro náš sbor, který chce své dveře v pátek večer také otevřít. A tak mi dovoluňte vás pozvat k tomuto mému krátkému přemýšlení a věřím, že i povzbuzení pro to, se do noci zapojit svou aktivní účastí.

II. Starověké vnímání tmy a noci

Vzpomínám si, že už jako malý kluk jsem přemýšlel o tom, proč se Pán Bůh při stvoření světa obtěžoval s nocí. V dětském věku pro mě noc byla víceméně překážkou. Vždy jsem nelibě snášel rodičovské pravidlo chodit včas spát. Dnes mi to pomalu začíná vracet má dcera Lili, ale díky své zkušenosti se snažím být tolerantní. Vzpomínám, jak jsem rád toto pravidlo s knihou a baterkou nebo rádiem pilně a tajně porušoval do pozdních nočních nebo i ranních hodin. Ve svém věku si už více rád začínám noc vychutnávat k vydatnému spánku. I když v čase, kdy něco nestíhám, nebo mě něco trápí, se pro mě noc dokáže i dnes stávat vydatným protivníkem a překážkou.

Noc je v náboženském smýšlení a souvislostech překážkou už od starověku. Pro starověkého člověka totiž tma a noc představovaly místo s tajemnou mocí. Místo, které osidlovali mytické bytosti, obludné příšery a temní démoni ovládající ta nejúčinnější kouzla. Biblická zpráva na tehdejší vnímání světa reaguje podobným důrazem. Už v samotném úvodu zprávy o stvoření vymezuje tmu jako prázdnotu, chaos a jako

místo původu všeho zla. „*Země byla pustá a prázdná a nad propastnou tůňí byla tma*“, čteme...

III. Starověké vnímání světla

Tak jako tma byla ve starověku synonymem pro všechno zlé a špatné, tak naopak světlo bylo v tehdejších náboženstvích pokládáno za něco božského, někdy i za božstvo samo. Například Babyloňané si stvoření světa představovali jako zápas mezi bytostí světla a bytostí tmy. Podle egyptského názoru bylo věčné světlo původně ukryto ve tmavém lůně Chaosu (tedy tmy), ale oddělilo se od něho a stvořilo vše, co je na světě. Biblická zpráva však přichází do tehdejšího náboženského světa s něčím naprosto neobvyklým. Do tmy se jednoho dne vlomilo Boží slovo: „*Bud' světlo!*“ Bůh řekl. Bůh Izraele tvořil na rozdíl od ostatních pohanských božstev pouhým slovem. Naproti ostatním bohům nemusel zápasit s žádnými zápornými, chaotickými silami. Nebyl odkázán na žádný materiál, aby z něčeho světlo vymodeloval nebo vypustil. Světlo vzniká pouze z Boží svrchované vůle na pouhý rozkaz. Pisatel knihy Genesis tak geniálně symbolickou řečí, starověkého orientu vyjádřil, že Stvořitel svůj boj se zlem má pevně v rukou. **A právě někde tady se začíná odvíjet odpověď na moji dětskou otázku, proč se Pán Bůh při stvoření světa vlastně obtěžoval s nocí?**

IV. K čemu potřebujeme tmu?

Bůh, jehož moc se projevuje už pouhým slovem, nenechal tmu vymazat překrytím světla. On jí, jak čteme ve 4. verši, pouze „*oddělil od tmy*“. Tedy vymezil jí prostor a dal jí určitý řád. Hned v počátku se tak Hospodin svým vyznavačům představuje jako ten, který **má nad tmou moc**.

Dokladem takového jednání je koneckonců i známý text zapsaný u proroka Izajáše ve 45. kapitole: „*Já jsem Hospodin a jiného už není. Já vytvářím světlo a tvořím tmu, působím pokoj a tvořím zlo, já Hospodin konám všechny tyto věci*“. Tento text zneklidňuje celou řadu křesťanů, kteří tvrdí, že Pán Bůh přece nemá se zlem, a tedy tmou, nic společného. Budeme-li číst celý kontext 45. kapitoly Izajášova prorocství, tak zjistíme, že Hospodin zde hovořil o válečníkovi Kýrovi. Ten se postaral o to, aby slavné babylonské impérium zmizelo z mapy starověkého světa. Text popisuje, jak do Kýrova válečného záměru vstoupil Hospodin. Izajáš 45. kapitola 1. verš: „*Já jsem ho uchopil za pravici, pošlapu před ním pronárody, rozvážu opasky na bedrech králů, zotevírám před ním vrata...*“ Člověk se při čtení řádků nemůže než podívat nad tím, jak mohl dobrý Hospodin spolupracovat s člověkem na něčem tak zruďném, jako je válka. Za úvahu však stojí zmínka zaznamenaná ve verši čtvrtém, kde Hospodin říká: „*zavolal jsem tě tvým jménem, dal jsem ti čestné jméno, ač jsi mě neznal*.“ Kýros Hospodina doopravdy neznal, na válečném tažení proti Babylónu se s ním nedomlouval, Bůh si ho přesto použil jako svůj nástroj. Zlo vyprodukované v Kýrově hlavě vzal Bůh do svých rukou a používá jej jako svůj nástroj k dobrým cílům pro záchranu jemu milého národa Izraele, který už dlouhá léta úpěl a trpěl pod Babylónem.

K čemu tedy v našem duchovním životě potřebujeme znát tmu? Biblická zpráva o tom hovoří jasně. Abychom pochopili, kdo ji má pevně ve svých rukou a kdo je jejím pánem. „*Nazval přece světlo dnem a tmu nazval nocí*.“ Podle orientálního způsobu

myšlení se ten, kdo někoho nebo něco pojmenoval, stal nad tím zároveň i Pánem. A Bůh Izraele se vůči tmě a zlu takovým způsobem potřeboval vymezit.

V. K čemu potřebujeme znát světlo?

A pak je tady další moment našeho přemýšlení. Samotné **světlo**. Určitě jste se i vy už někdy ocitli v naprosté tmě. Není to zrovna příjemný pocit. První myšlenka se v takové situaci velmi často upírá ke světlu. Začínáme šmátrat po kapsách, jestli nemáme něco, čím bychom tmu mohli odrazit. A když se to povede, tak se nám přirozeně uleví. Je to pocit, který ale může navodit jenom opravdová tma. A možná i o to šlo Hospodinu při oddělování světla a tmy. Nemůžete poznat sílu světla, pokud nepocítíme také beznaděj tmy. Sestra Ellen Whiteová k tomu dodává: „Zlo musí dozrát a ukázat nám svou pravou tvář“. Jedině tak nás totiž může svobodná vůle provokovat k obrácení našich tváří ke světlu.

Světlo a tma jsou pro stvoření dvě velice důležité veličiny. Ta důležitost je připomenuta ještě i ve čtvrtém dni stvoření, který na ten první přímo navazuje. Ve 14. verši čtete: „*I řekl Bůh: Bud'te světla na nebeské klenbě, aby oddělovala dne od noci! Budou na znamení časů, dnů a let.*“

Světlu a tmě dává Hospodin pomocníky v podobě nebeských těles. Určitě jste si všimli, že tato světla nejsou jmenována. Je to dáno tím, že ve starověku v lidech nevyzpytatelný pohyb těchto těles budil strach a hrůzu a proto tato tělesa považovali za božské vládce světa, které bylo potřeba uctívat. Zpráva o stvoření však odkazuje ke zcela jinému významu, a sice, že nejde o bohy, ale o pouhé lampy, které mají za úkol pouze svítit na zemi a zřetelně oddělovat den od noci. Nebeská světla tak mají pouze služebné poslání, které je ovšem tak důležité, že se zde v dalších verších dokonce mluví o vládě. Není to však nic jiného než správa a udržování pořádku a řádu.

I přesto, že Hospodin zachoval tmu, tak si nepřeje, abychom v ní bloudili. Umisťuje na nebesa pomocníky – světla, aby nám pomohla v orientaci. Abychom pomocí slunce rozeznali den a pomocí hvězd a měsíce se neztráceli ve tmě. „*Budou nám znamením časů a let.*“ Staly se určitým mementem času a řádu, nikoliv strachu. Při každém východu, západu slunce, při pohledu na obraz měnícího se měsíce, pohybu hvězd, nám připomínají, kdo jim vdechl jejich funkci, řád, kdo je kontroluje, udržuje v chodu a staví je proti nicotné tmě a chaosu.

VI. Závěr

Příběh světla a tmy v žádném případě nekončí ve zprávě o stvoření. Naopak, je proktnut celou biblickou zprávou. V linii, kterou si Hospodin na počátku vytýčil, pokračuje napříč dějinami až k Ježíši Kristu, který tak může říci: „*Já jsem světlo světa, kdo mne následuje, nebude chodit ve tmě, ale bude mít světlo života.*“ (J 8,12)

Poselství tmy krystalizuje v tom, čemu jsme jako křesťané uvěřili. Naším světlem a hrází tmy se stává sám Ježíš. Neznamená to, že máme jako křesťané vyhráno. Naopak. I nás se dále bude a musí dotýkat temnota, ani my se vůči ní nestaneme imunní. Do jisté míry jí potřebujeme, aby nás udržovala ve stěhu a znovu a znovu naši tvář obracela ke světlu, tedy k Ježíši Kristu.

Každý z nás stojí v temnotě, ať chce nebo nechce. Je spousta lidí, kteří si tento stav uvědomují, není jim lhostejný a hledají proto ve svém životě setkání se světlem. Společenství věřících si k takovému setkávání od nepaměti stavělo chrámy, kostely, modlitebny a jiná sakrální místa, aby pro ně byla prostorem, kde se budou setkávat se svým světlem Hospodinem. Je čas tato místa nabídnout i ostatním. Noc kostelů 2014 k tomu bude další příležitostí. Věřím, že jí společně chopíme a přispějeme troškou světla ve tmě hledajícím, aby dokázali uprostřed nepřehledné doby oddělit dobré od neužitečného, jako je den oddělen od noci. Z předchozích zkušeností víme, že je to možné. Potřebujeme se k tomu však sami stát lampami, knoty, chcete-li, nebeskými tělesy, které přijmou služebné poslání a Boží světlo skrze sebe přenesou blíže k lidem.

AMEN